

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

I detta nummer:

**TILL FRÅGAN OM
YRKESUTBILDNING**

**KOMPENSATION
FÖR DYRTIDEN**

**TUBERKULÖS
SMITTA FRÅN DJUR
TILL MÄNNISKOR**

**BCG-VACCINET ÄR
OVÄRDERLIGT I
KAMPEN MOT
TUBERKULOS**

**NYA TUBERKULOS-
LAGEN ENASTÅ-
ENDE I VÄRLDEN**

**KORSORD - SCHACK
PATIENTERNAS SPALT**

Läs sid. 14:

Slå ett slag för STATUS!

APRIL

(Foto: Gunnar Lundh Stockholm)

N:r 4 1940 (15 april—15 maj)

Pris 25 öre

Köp bra, men köp billigt! Jämför priserna och kvaliteterna i olika affärer. 10 öre hit och 25 öre dit blir snart kronor och tior.

konsum/kooperativa

STOCKHOLM

Gott dricksvatten

erhåller ni säkrast genom brunnsborrning. Vi utföra borrningar efter vatten i såväl berg- som jordlager. Låt oss lämna förslag på ordnandet av Eder vattenfråga.

Svenska Diamantbergborrnings A.-B.

Kungsgatan 44 STOCKHOLM Tel. 23 33 80

Försäkra Eder i

ÖSTRA SVERIGES ERKÄNDA CENTRALSJUKKASSA

Område: Stockholms, Uppsala och Gotlands län. Över 100 lokalsjukkassor underlätta medlemskap. — Begär upplysning Drottninggatan 17, Stockholm. Tel. 11 87 54, 10 12 66. Sök inträde medan Ni är frisk, då sjukdom drabbar Eder är det för sent! Inträdesålder 15—39 år.

Upplysningar om ELDBEGÄNGELSE

lämnas av Svenska Eldbegängelse-Föreningen, Sveavägen 25, 2 tr., Stockholm. Tel. 20 22 00, 20 22 80.

Kremationsavgift för medlem särskilt låg. För inträde som medlem fordras endast en ringa engångsavgift 5 eller 10 kr. Föreningens tidskrift "Ignis" kr. 3 pr år (12 nr.)

Föreningens Minnesfond samlar medel till behövande änkor och barn.

SV. ELDBEGÄNGELSEFÖRSÄKRINGSKASSAN befriar de efterlevande från alla kostnader och bestyr med en avlidens begravning. Låga premier.

BETALD ANNONSPLATS

Nu kommer Sally SALMINENS

nya roman
efter KATRINA

DEN LÅNGA VÅREN

som följetong i **Folket i Bild**

Sally Salminen, den lilla äländskan, som för 10 år sedan, okänd och namnlös, reste genom vårt land på väg till Amerika, har blivit en människa som alla lyssna till . . . Och nu har hon kommit med en ny roman, den första efter världssuccén "Katrina". "Den långa våren" heter den och dess huvudperson är Mariana.

Läs denna roman som följetong i

Folket i Bild

Oscar Roes - Lackfabrik

Högbergsgatan 11

Tel. 43 24 20 Bostad: Nytorgsgatan 33

Tillverkningar av alla förekommande sorters Sigillack.
Offert sändes på begäran.

OSKARSONS LAGER

MANUFAKTUR, TRIKÅ OCH KORTA VAROR

Kungsgatan 70 — Tel. 23 22 25

Hornsgatan 8 — Tel. 40 85 99

TEGNÉR

Nya, moderna lokaler

Tegnérgatan 1 — STOCKHOLM

(hörnet Regeringsgatan—Roslagsgatan)

Tel. 11 70 00 — 11 70 01

BORLÄNGE

NI EKIPERAR Eder alltid fördelaktigast hos

NORÉN KLÄDER

Tel. 214.

BORLÄNGE

Tel. 214.

BORÅS

BORÅS ELEKTRISKA AFFÄR

Österlånggatan 21

Telefon 938

Försäljer allt inom branschen

Utför allt inom branschen

Skydda de friska
genom att effektivt
hjälpa de sjuka!

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

APRIL 1940

Utkommer en
gång i månaden
3:dje årgången

Redaktör och ansvarig utgivare:
JOHANNES SANDRÉN

Telefon 41 39 99 Postgiro 154420
Götgatan 83^{II}, Stockholm

"De Lungsjukas Eftervårdskommitté"
De Lungsjukas Riksförbund

Till frågan om yrkesutbildning

Frågan om yrkesutbildning av tuberkulösa har som bekant aktualiserats genom att Nationalföreningen mot tuberkulos nyligen till k. m:t. överlämnat utredningen ang. de lungsjukas eftervård och därvid särskilt hemställt om vissa åtgärder för lösande av detta förstnämnda problem — i viss utsträckning. Därvid avses, som förut omtalats, i första hand förverkligandet av yrkes-skolesanatoriet på Spenshult.

Då De Lungsjukas Eftervårdskommitté i januari 1939 uppvaltade Fattigvårdsinspektören för att föra sina önskemål betr. fattigvårdsunderstöden åt de lungsjuka, hemställde kommittén bl. a., att fattigvårdsunderstödet, särskilt för de yngre, inte bara måtte bli ett understöd, som avser att uppehålla livet, utan, där så kan vara lämpligt, ges en mera positiv form, såsom yrkesutbildning o. d.

Denna synpunkt återgavs även i det cirkulär till landets fattigvårdsmyndigheter, Fattigvårdsinspektören i juli samma år utsände med anledning av uppvaltningen. På vilket sätt densamma mottagits av landets fattigvårdsmyndigheter är oss icke bekant, men det förefaller som om frågan fattigvårdsunderstöd = yrkesutbildning på sina håll mötts med misstro, särskilt på landsbygden, där slentrian och en missriktad konservativ inställning till alla dylika "nymodigheter", måhända i förening med en inrotad uppfattning, att lungsjuka konvalescenter "inte vill arbeta", lägga hinder i vägen för förverkligandet av en dylik utbildning åt f. d. sanatoriepatienter. Man måste också betänka, att trots att "den partiella arbetskraftens problem" de sista två åren skjutits fram i den offentliga diskussionen, icke på långt när alla ansvariga kommunala myndigheter insett detta problems stora sociala och nationalekonomiska betydelse.

Däremot ligger det nära till hands att förutsätta, att huvudstadens kommunala myndigheter icke kunnat

undgå att taga ställning till frågan, särskilt som bl. a. Stockholms stads statistiska kontor ägnat densamma stort intresse.

För att få en uppfattning om, hur saken ligger till i Stockholm ha vi satt oss i förbindelse med föreståndaren för Pensionsnämndernas upplysnings- och registerbyrå i Sockholm, inspektör Th. Thulin.

— Vi ha här på byrån ganska ingående diskuterat denna fråga, säger insp. Thulin bl. a., och vi äro mycket intresserade av ett eventuellt samarbete med de lungsjukas riksorganisation för att om möjligt komma till något resultat beträffande densamma. De erfarenheter, vi hittills gjort ifråga om att placera lungsjuka och s. k. partiell arbetskraft överhuvudtaget hos yrkesidkare för att bereda dem utbildning i något yrke, äro tyvärr inte av det uppmuntrande slaget. För det första bereder det stora svårigheter att komma i förbindelse med hantverkare och andra yrkesutövare, vilka äro villiga och samtidigt lämpliga att taga sig an våra klienter. Och om det lyckas, uppställer sig snart ett annat problem av svårslig art: lönefrågan. Det är lätt att förstå, att en yrkesidkare inte vill betala en avtalsenlig lön åt en person, som på grund av sjukdom icke kan anses som fullvärdig arbetskraft, då han för samma betalning kan få en frisk människa med obruten arbetskraft.

F. n. — under pågående kris — är den ekonomiska sidan av saken till stor del avgörande. Anslagen till dessa ändamål inknappas alltmera; det är ju ett led i den sparsamhetskampanj, som pågår ifråga om kommunala anslag.

För min del, säger insp. Thulin, anser jag, att man borde i större utsträckning anlita stadens yrkesskolor för att få en yrkesutbildning i större skala av den partiella arbetskraften här i Stockholm till stånd. Och,

Kompensation för dyrtiden

Aftonbladet kunde för en tid sedan meddela, att fattigvårdsnämnden i Stockholm fastställt vissa riktlinjer för beviljande av högre fattigvårdsunderstöd i Stockholm med anledning av dyrtiden.

När allting stiger har man ansett det tidigare utmäta understödet inte räcka till livets uppehälle och nödortf meddelar den cit. tidningen. Den stora grupp av understödstagare, som utgöres av pensionärer, ha hittills fått 48—50 kr. till mat. Därutöver har hyran betalats. Nu skall det bli mellan 53 och 55 kr. i månaden till mat. Till makar har utbetalats 88—90 kr. i månaden: hädanefter blir det 98—100 kr. till mat och så hyra därutöver.

Hyresbidrag har utan fattigvårdsnämndens hörande av resp. fattigvårdsstyrelse beviljats med belopp varierande mellan 45—60 kr. Nu ha dessa siffror ändrats till 50—65. Om en högre hyresersättning skall utgå måste fattigvårdsnämndens understödsdelegerade höras.

Höjning av understöd från fattigvården för andra kategorier än pensionärer kan också företas, men därvid är det beroende på hur förhållandena ligga till i varje särskilt fall.

Som synes rör det sig alltså om en ganska blygsam ersättning för de på senaste tiden — särskilt i Stockholm — betydligt ökade levnadskostnaderna. (Enbart höjningen av gaspoletterna från 25 till 50 öre innebär

ju ett kraftigt ingrepp i den för understödstagaren förut magra hushållskassan.) Man måste trots detta med en viss tillfredsställelse notera, att fattigvårdsnämnden dock beaktat de fattigas svårigheter i den nuvarande situationen.

Som förut omtalats i denna tidskrift har betr. Stockholms stad signalerats en viss omreglering av de lungsjukas fattigvårdsunderstöd. När kan en sådan omreglering — som utlovats taga sin början förliden månad — väntas bli slutförd?

Vi ha riktat frågan till t. f. fattigvårdsdirektören i Stockholm, B. Carlsson, som först vill betona, att den omständigheten, att ännu intet blivit gjort för att få bättre förhållanden för de lungsjuka till stånd, icke berott på någon bristande förståelse från fattigvårdsmyndigheternas sida för de önskemål och synpunkter, som från de lungsjuka själva framförts betr. de merbehov, som ovillkorligen förefinnas då det gäller lungsjuka, som för sin försörjning äro beroende av fattigvården.

(Forts å sid 8.)

som sagt, vi äro villiga att med de lungsjukas organisationer närmare diskutera saken.

Så långt inspektör Thulin om förhållandena i huvudstaden. Man torde kunna förutsätta, att frågan för övriga kommuner i landet, som intresserar sig för densamma mötes av likartade svårigheter. Då det gäller lönefrågan för den partiella arbetskraften har man sålunda samma svårösta besvärligheter att brottas med som ifråga om placeringen av denna arbetskraft genom de offentliga arbetsförmedlingarna, vilkas princip fortfarande är: i första hand frisk och fullvärdig arbetskraft — det fordrar arbetsgivaren! Vartill naturligtvis här som alltid annars, när det rör sig om lungsjuka, den seglivade draken "Bacillskräck" sticker upp huvudet.

Man skulle dock med skäl kunna uppställa den frågan: "Är en f. d. sanatoriepatient alltid att hänföra till den s. k. partiella arbetskraften, även om hans eller hennes arbetskraft inom vissa yrken icke kan anses fullvärdig?" — Så torde dock icke vara förhållandet. Ty vederbörande kan i stället i många fall till full belåtenhet sköta ett "lättare" arbete på en plats, som nu upptages av en frisk och fullt arbetsduglig arbetare. En omplacering av dylik arbetskraft till andra befattningar (detta gäller givetvis sådana platser

där fackutbildad arbetskraft icke kräves) och till fromma för arbetsvilliga lungsjuka skulle även kunna tänkas. Även om förslaget vid första påseende förefaller svårt att realisera.

I detta sammanhang kan erinras om, att understödsföreningen i Malmö hos de kommunala myndigheterna i staden anhållit om, att föreningens medlemmar måtte beredas sysselsättning i viss utsträckning, (bl. a. såsom vakter o. d.) där vederbörande verkligen till belåtenhet hade kunnat fullgöra sin syssla men mötts av mycket ringa förståelse. Vi kunna icke heller underlåta att påpeka, att Tuberkulosbyrå n i Stockholms stad såsom extra personal anställt äldre arbetslösa kontorister — detta i en sysselsättning, som utan tvivel fullt lika väl hade kunnat ges åt t. ex. lungsjuka kontorister, som staden torde ha gott om. Det är alltså — märk väl! — Tuberkulosbyrå n i Stockholms stad, som på detta sätt visat sitt intresse för arbetsberedning åt sina egna klienter! Här torde ett citat ur Skriften vara motiverat:

"När sådant sker på det friska trädet, vad skall då ej ske på det torra?"

J. S—n.

Tuberkulös smitta från djur till människor

Nötkreaturstuberkulosen smittar människor oftare än man tror

Barn kunna smittas av katter och hundar!

Ännu då Robert Koch år 1882 konstaterade att tuberkulosen förorsakades av en specifik bakterie, tuberkelbacillen, ansågs allmänt, att tuberkulos hos människor och djur voro fullständigt identiska sjukdomar. Denna åsikt stärktes ytterligare av att Koch påvisade den av honom upptäckta tuberkelbacillen såväl hos människor som hos däggdjur och fåglar.

Numera är det dock fullt bevisat, att de hos människor, däggdjur och fåglar förekommande tuberkelbacillerna icke äro identiska, utan att man här har att göra med olika typer av samma bakterie. Man har sålunda kunnat konstatera tre olika typer av tuberkelbaciller hos varmblodiga djur, nämligen människotuberkelbacillen, den s. k. typus humanus, som är den vanligaste orsaken till tuberkulos hos människor, nötkreaturstuberkelbacillen, typus bovinus, vilken är den huvudsakliga framkallaren av tuberkulos hos nötkreatur och andra däggdjur samt fågeltuberkelbacillen, typus avium, som i regel anträffas vid tuberkulos hos fåglar. Slutligen finnes ännu en fjärde typ, nämligen kallblodstuberkelbacillen, vilken förekommer hos kallblodiga djur. Dessa olika typer skilja sig från varandra dels genom de olika sätt, varpå de utvecklas på olika närmedel, dels åter genom deras olika smittfarlighet för vissa djur.

Ehuru dessa olika slags tuberkelbaciller blott äro olika typer av samma bakterie, kunna de ej annat än alldeles undantagsvis vid långvarigt uppehåll i en för dem föga mottaglig organism ombildas till en annan typ. Talrika iakttagelser föreligga så-

Se upp med hundar och katter! De kunna även överföra tuberkulös smitta.

Foto: Text o. Bilder.

Juvertuberkulos hos kor kan bli hudtuberkulos hos människor.
Foto: Text o. Bilder.

lunda över, att man med flere års mellantid från människor, besmittade med den bovina typen, kunnat renodla bakterier, vilka varit alldeles oförändrade eller vilka på sin höjd med hänsyn till sin smittfarlighet varit i viss mån försvagade, ja man har vid tuberkulösa processer hos människor, vilka förefunnits i ända till 50 års tid, kunnat påvisa typiska bovina tuberkelbaciller. Än vidare hava en del försök att omvandla den humana typen till bovin genom inympning på kalvar givit negativt resultat.

Emellertid tyda resultaten av vissa undersökningar på, att undantagsvis bakterier av den bovina typen vid långvarigt uppehåll i en mänsklig organism kunna ombildas till sådana av human typ. Likaså synas stundom tuberkelbaciller av bovin typ kunna ombildas till sådana av den hos fåglar förekommande typen.

Nötkreaturstuberkelbacillen har befunnits vara endast i relativt ringa grad smittfarlig för människor. Emellertid kan tuberkulos hos människor dock otvivelaktigt förorsakas även såväl av denna som av fågeltuberkelbacillen, medan å andra sidan tuberkulos hos olika slags däggdjur kan framkallas dels genom inverkan av människotuberkelbacillen dels även genom smitta med fågeltuberkelbacillen. I icke så få fall har man hos samma person samtidigt kunnat påvisa tuberkelbaciller av såväl human som bovin typ. I dessa fall synes sålunda en dub-

bel infektion med tuberkelbaciller av två olika typer hava förekommit.

Av stort intresse med hänsyn till frågan om tuberkulös smitta från djur till människor är nötkreaturstuberkulosen, då ju denna sjukdom förekommer rätt allmänt, bland annat även i en del trakter här i landet.

Nötkreaturstuberkelbacillen är, såsom nämnt, otvivelaktigt i betydligt mindre grad smittfarlig för människor än människotuberkelbacillen, men i olika länder av talrika forskare verkställda undersökningar hava dock tydligt ådagalagt, att tuberkulös smitta långt ifrån sällan överföres från nötkreatur till människor, varvid ofta nog svåra sjukdomstillstånd, även med dödlig påföljd uppkomma. Nötkreaturstuberkulosen är sålunda otvivelaktigt av icke ringa betydelse som orsak till tuberkulos hos människor, särskilt hos barn.

Främst uppkommer härvid tuberkulösa processer i halskörtlarna och i tarmkanalen. Så har man bland annat funnit att halskörteltuberkulosen hos barn i de flesta fall förorsakas genom inverkan av tuberkelbaciller av bovin typ. Vad åter tarmtuberkulosen beträffar, vill jag nämna, att en år 1933 verkställd sammanställning av alla i litteraturen omnämnda fall av primär tarmtuberkulos synes utvisa, att 56 % av dessa fall sannolikt voro förorsakade genom bakterier av bovin typ och endast 44 % genom sådana av human typ.

Lungtuberkulos och kirurgisk tuberkulos med undantag av halstuberkulos och njurtuberkulos, förorsakas däremot i flertalet fall av humana tuberkelbaciller. Dock har man även konstaterat fall av tuberkulos i ben och leder samt i urin- och könsorganen, vilka förorsakats av bovina tuberkelbaciller. Likaså har man vid många fall av hudtuberkulos påvisat förekomsten av sådana, och bevisat är, att fullvuxna personer kunna ådraga sig hudtuberkulos vid mjölkning av kor, som lida av juvertuberkulos, eller på annat liknande sätt.

En form av tuberkulos, som i regel synes vara förorsakad av nötkreaturstuberkelbacillen är tuberkulos i ögats bindehinna. Denna förekommer framför allt hos manliga och kvinnliga kreaturskötare, vilka arbetat i stall med nötkreatursbesättningar, som varit i stor utsträckning angripna av tuberkulos. Smittan överföres sannolikt i dessa fall direkt från nötkreatur genom att personen i fråga gnider ögat med en av mjölk fuktad hand eller genom att huvudet vid mjölkningen lutas mot kons sida, varvid orenlighet och kohår inkomma i ögat. Huru därmed än må förhålla sig, visar ju denna åkomma tydligt, huru smittfarlig nötkreaturstuberkulosen kan vara för människan.

Även lungtuberkulos hos människor kan otvivelaktigt framkallas genom bakterier av bovin typ, i det att sådana i icke så få fall påvisats vid lungtuberkulos. I litteraturen finnes därjämte omnämnt åtminstone ett fall, där en person, som led av lungtuberkulos förorsakad av bakterier av bovin typ, smittade ned en frisk människa, vilken därpå även angreps av lungtuberkulos.

På senaste tid verkställda undersökningar utvisa, att över huvud överföring av tuberkulös smitta från nötkreatur till människor förekommer betydligt oftare än man i allmänhet hittills ansett vara fallet.

I detta sammanhang synes det mig värt att påpeka, att den omständigheten, att man hos en person, som lider av tuberkulos, anträffar tuberkelbaciller av bovin typ, ingalunda kan anses vara ett säkert bevis för att smittan härstammar direkt från nötkreatur. Något säkert medel att avgöra, om så är fallet eller ej, förefinnes tillsvidare icke. Försök att genom undersökning med tuberkulin skilja mellan smitta av humant och bovin ursprung hava nämligen givit negativt resultat. Ver-

kan av tuberkulinet är i regel alldeles densamma, vare sig tuberkulinet blivit framställt med tillhjälp av tuberkelbaciller av human eller bovin typ. Vid undersökning av nötkreatur är det därför ock i allmänhet likgiltigt, vilket slags tuberkulin man använder.

Av icke ringa intresse är frågan, huruvida sjukdomens förlopp är olika, beroende på om sjukdomen är framkallad genom bakterier av human eller bovin typ. Oaktat de sistnämnda äro mindre farliga för människor än de förstnämnda, har erfarenheten givit vid handen att, om en gång den bovina typen framkallat tuberkulos hos en människa, så synes denna ej, vare sig fråga är om lungtuberkulos eller någon annan form av tuberkulos, förlöpa lättare än en genom bakterier av human typ förorsakad sjukdom. I viss mån bevisas detta bland annat därigenom, att dödligheten vid hjärnhinneinflammation i båda fallen är lika stor, nämligen praktiskt taget 100 %.

Tuberkulös smitta av bovin ursprung överföres otvivelaktigt oftast till människor genom födoämnen, främst mjölk och kött. Framför allt bör observeras, att mjölken i detta avseende kan vara av mycket stor betydelse. Mjölk från kor, som äro angripna av tuberkulos, innehåller nämligen ofta nog tuberkelbaciller, icke sällan t. o. m. i mycket stort antal. Särskilt är detta sistnämnda fallet vid juvertuberkulos. Faran är härvid så mycket större, som det ofta är svårt att konstatera förekomsten av juvertuberkulos, förrän sjukdomen redan förfunnits rätt länge, enär till en början inga tydliga förändringar kunna påvisas vare sig i juvret eller med avseende på mjölkens beskaffenhet. Även om juvret är till utseendet alldeles friskt, kan mjölk från tuberkulösa djur, i synnerhet om sjukdomen är långt framskriden, samt vid tuberkulos i tarmkanalen eller i livmodern ofta innehålla rikligt med tuberkelbaciller.

Även tuberkulös smitta av humant ursprung kan spridas genom mjölk, i det att sådant smittämne kan tillföras mjölken, om personer, som äro angripna av tuberkulos i smittsam form, främst lung- eller struvtuberkulos, äro sysselsatta med hantering av mjölk.

Jämväl ett stort antal fall av lungtuberkulos av bovin ursprung bero på smitta genom födan. Även genom inandning, exempelvis om dammet i ett infekterat stall innehåller bovina tuberkelbaciller, kan dock lungtuberkulos hos människor uppkomma såsom följd av smitta genom tuberkelbaciller av bovin typ. Dessa äro emellertid vid inandning icke synnerligen farliga för människor. Om så ej vore fallet, skulle sannolikt nog relativt ofta lungtuberkulos av bovin ursprung förekomma bland personer, vilka arbeta i starkt infekterade ladugårdar.

Utan att gå närmare in på frågan om fågeltuberkulosens betydelse såsom smittkälla för människor och olika slags däggdjur vill jag endast nämna, att i litteraturen finnas omnämnda fall av hastigt förlöpande tuberkulos hos människor, vilka förorsakats genom inverkan av fågeltuberkelbaciller. Bakterier av denna typ ha härvid blivit påvisade i olika organ. I regel synes smittan i dessa fall hava blivit överförd genom förtäring av råa ägg.

Om också nötkreaturen erbjuda den största risken för överföring av tuberkulos från djur till människor, äro dock även en del andra däggdjur i detta hänseende värda beaktande. Främst kunna härvid komma i fråga hundar och katter, vilka ju ofta komma i rätt intim beröring med människor, speciellt med barn. Faran för en sådan överföring av smitta är rätt stor på den grund, att lungtuberkulos i smittsam form med tuberkelbaciller i upphostningarna ofta nog förekomma hos dessa djur, förorsakad dels genom tuberkelbaciller av human

(Forts å sid 8.)

BCG-vaccinet ovärderligt i kampen mot tuberkulos

C:a 18.000 ha vaccinerats i Sverige sedan 1927. — Allt bör göras för ökad användning av detta vapen

Överläkare John Lundqvist, Solliden.

Man kan tryggt påstå, att vi i Calmettevaccinationen äga en absolut ofarlig metod att på ett effektivt sätt minska riskerna för tuberkulosshotade, skriver med. lic. John Lundqvist, överläkare vid Sollidens sanatorium, Östersund, i "Jordemodern", Svenska barnmorskeförbundets tidskrift. Metoden bör givetvis särskilt komma till användning på barn i familjer, där någon smittokälla finnes, och på sjukhuspersonal, som icke tidigare infekterats mot tuberkulos.

I Sverige ha de flesta hittills utförda vaccinationerna skett i Norrbotten på initiativ av Svenska nationalföreningen mot tuberkulos. Denna stort anlagda vaccination av såväl tuberkulosshotade som andra nyfödda barn påbörjades år 1927, och t. o. m. utgången av 1937 hade sammanlagt 13,303 barn vaccinerats. F. n. vaccineras i Norrbotten c:a 30 proc. av hela antalet nyfödda barn. I Göteborg har prof. Wallgren — också sedan 1927 — systematiskt vaccinerat praktiskt taget alla tuberkulosshotade barn. Antalet uppgår nu till mer än ettusen. På andra håll ha såväl barn som vuxna vaccinerats i större eller mindre skala framför allt sköterskelever och annan sjukhuspersonal. Om man försöker att på ett ungefär uppskatta hur många, som hittills vaccinerats i vårt land, får man en siffra på 16,000 å 18,000.

BCG-problemet (Calmettevaccinet har erhållit benämningen BCG) rymmer väl ännu några obesvarade spörsmål, fortsätter dr. Lundqvist. Så har man t. ex. velat göra gällande, att vaccinet skänker ökad motståndskraft även mot andra sjukdomar än tuberkulos. Men i stort sett kan man nu säga, att de

väsentliga frågorna äro lösta, och efter mer än tio års erfarenhet äro nu vissa grundläggande fakta fastslagna. Sålunda kan sägas, att BCG-vaccinationen är ofarlig, den framkallar aldrig en fortskridande tuberkulos, icke ens hos det särskilt känsliga marsvinet. Hittills är intet fall känt där det bevisats, att på rätt sätt använt vaccin skadat. Likaledes är det fastslaget att nämnda vaccin framkallar tuberkulinkänslighet o. ger en relativ tuberkulosimmunitet. Experimentella och kliniska undersökningar ha visat, att insprutning i huden är den effektivaste metoden. Man kan icke räkna med, att immunitet uppnåtts, förrän tuberkulinkänslighet inträtt. Därför bör man fordra, att den vaccinerade hålles isolerad från smittokällan under den tid, som förflyter mellan vaccinationen och inträdd tuberkulinkänslighet. Denna period sträcker sig i allmänhet över sex—åtta veckor. Den genom vaccinationen vunna tuberkulinkänsligheten utslocknar så småningom, och det är därför icke säkert, att man har någon nytta av vaccinationen mer än de närmaste åren efter. Hur länge tuberkulinkänsligheten kvarstår är man inte fullt enig om. Att den ibland kvarstår upp till tre—fyra år är dock säkert. Man måste alltså ha klart för sig, dels att den immunitet mot tuberkulos, som man vinner genom vaccinationen, endast är relativ och att den vaccinerade alltså inte utan risk kan utsättas för hur stora smittorisker som helst, dels att det vunna skyddet har en begränsad varaktighet.

Det är självklart, att Calmettevaccinationen bör vara fullt frivillig, men det är en hälsovärdsangelägenhet av stor vikt att genom upplysning verka för ökad användning av detta värdefulla vapen i den förebyggande tuberkulosbehandlingen.

Tuberkulös smitta från djur till människor

(Forts. från sid. 6.)

dels genom sådana av bovin typ. Hos mer än hälften av de i Stockholm undersökta fallen av tuberkulos hos hundar och katter berodde sjukdomen emellertid på infektion med tuberkelbaciller av human typ.

I Sverige hava nyligen undersökningar blivit utförda för att utröna, i vilken mån hundar och katter, som lida av tuberkulos kunna medföra smittfara för människor. Dessa undersökningar äro ännu alltför litet omfattande, för att fullt säkra slutsatser ur dem skola kunna dragas. Om ock vid ovannämnda undersökningar ej kunde åvägbringas något säkert bevis för att tuberkulös smitta kan överföras från hundar eller katter till människor, utvisa de dock, att fullt skäl finnes för antagandet, att detta stundom kan vara fallet.

Nyligen har emellertid i Sverige iakttagits ett fall av tuberkulös hjärnhinneinflammation hos ett i det närmaste 2 år gammalt barn, vilken helt säkert förorsakats genom smitta från en hund. Vid verkställd undersökning framgick, att detta barn ej kommit i beröring med någon av tuberkulos angripnen person. Alla dessa personer blevo nämligen noggrant undersökta, varvid bland annat röntgenfotografering av lungorna företogs, utan att tuberkulos hos någon av dem kunde påvisas. Genom mjölken kunde barnet ej heller hava blivit besmittat, enär ladugårdsbesättningen i barnets hem sedan 20 år tillbaka och senast en kort tid efter det barnet dog, vid undersökning med tuberkulin befanns vara reaktionsfri.

Däremot förefanns skäl att som smittkälla i detta fall mistänka en hund, en 6 år gammal schäfer, med vilken barnet mycket ofta kommit i intim beröring. Denna hund hade i omkring 3 års tid lidit av hosta, som betydligt tilltagit det sista året och på senaste tid varit förenad med rätt rikliga upphostningar. För att frågan om smittkällan skulle bli klarjord, blev hunden obducerad på veterinärhögskolan i Stockholm. Härvid framgick, att hunden hade dubbelsidig lungtuberkulos i smittfarlig form, i det att tuberkelbaciller kunde påvisas i slemmet från lungorna. Dessa bakterier voro av bovin typ, och bakterier av samma typ förekommo även i barnets lungor. Allt talar sålunda för antagandet, att den tuberkulösa smittan blivit överförd från denna hund till barnet.

*

Såsom jag redan tidigare nämnt kan tuberkulos hos däggdjur framkallas genom inverkan av tuberkelbaciller av human typ. Dessa äro emellertid endast föga smittfarliga för husdjur, varför bakterier av denna typ ej äro av nämnvärd betydelse för uppkomsten av svåra fall av tuberkulos hos nötkreatur. Där- emot har man mången gång kunnat konstatera, att nötkreatur och svin, vilka i hög grad varit utsatta för smitta från tuberkulösa personer, främst bland ladugårdspersonalen, tydligt reagerat vid undersökning med tuberkulin. Sådana fall hava bland annat blivit iakttagna här i landet, varvid i lymfkörtlar från reagerande djur, hos vilka ej anträffats tydliga sjukliga processer, kunnat påvisas förekomsten av tuberkelbaciller av human typ.

Vid försök med kalvar har dessutom framgått, att av öppen lungtuberkulos lidande personer kunna överföra smitta till nötkreatur, även om fodret icke blir förorenat med smittämne.

Vid undersökning av nötkreatur med tuberkulin gjorda iakttagelser angående förekomsten på en viss gård av tuberkulös

Kompensation för dyrtiden

(Forts. från sid. 4.)

Vi ha alltjämt denna fråga på vårt program, säger fattigvårdsdirektören, som f. ö. meddelar, att man ifråga om omreglering av fattigvårdsunderstödet gått fram efter två stora linjer. I första hand vill man få till stånd en viss höjning av understöden över huvudtaget, betingad av den inträffade dyrtiden. Sedermera kommer man att föra fram frågan, i vilken utsträckning vissa kategorier sjuka klienter på grund av sin sjukdom äro i behov av större understöd än andra. Därvid komma vi att sätta oss i förbindelse med den medicinska sakkunskap, som står oss till buds och bl. a. peka på den omprövning av de lungsjukas understöd, som slutfördes under föregående år.

Man måste här göra den reflexionen, att denna fråga om understöden för de lungsjuka i Stockholm, vilken togs upp till prövning för mer än ett år sedan, synes vara både svårlöst och omständlig. Här fattas något; om det inte är bristande förståelse, kanske det är det rätta intresset och viljan att verkligen göra någonting annat än — utredningar! Vad Stockholms stad beträffar, skall det icke förnekas, att understöden åt de lungsjuka här äro i "toppklass", men så äro också levnadskostnaderna i huvudstaden i samma "toppklass". Vad det övriga landet angår äro förhållandena där helt säkert ännu bedrägligare. En bättre uppfattning av desamma torde kunna nås genom den undersökning i saken, De Lungsjukas Riksförbund påbörjar i vår.

Tills vidare måste som minimikrav beträffande landsorten uppställas, att man där åtminstone liksom i Stockholm tar hänsyn till de ökade levnadskostnader de av fattigvården beroende ha att vidkännas och vilken ökning stegras med snart sagt varje dag. Kort sagt: En kompensation för dyrtiden när det gäller fattigvårdsunderstöden är en fråga, som omedelbart bör stå på dagordningen hos alla landets fattigvårdsstyrelser.

J. S—n.

smitta av humant ursprung hava stundom föranlett upptäckten av icke tidigare iaktagna fall av tuberkulos hos människor. I vissa fall har man nämligen på den ifrågavarande gården icke haft reda på, att någon därstädes boende person lidit av tuberkulos, men vid undersökning, som på grund av ovannämnda iakttagelse blivit företagen, har man kunnat konstatera förekomsten av tuberkulos hos personer, vilka icke tidigare mistänkts för att lida av denna sjukdom. Nyssnämnda reaktioner för tuberkulin äro sålunda värda beaktande även med hänsyn till motarbetande av tuberkulos hos människor.

O. von Hellens.

(Finska Tuberkulosbladet)

Nya tuberkuloslagen enastående i världen

Dr Neander om kraftsamlingen i kampen mot tuberkulosen

Redan under innevarande år hoppas man få samlade givande tillämpningsresultat av den nya tuberkulosförordning, som trädde i kraft den 1 januari 1940 och som enligt vad dr Gustaf Neander vid ett samtal med Sv. D. framhåller möjliggjort en kraftkoncentration av stora mått i kampen mot tuberkulosen. Förordningen, som är en frukt av det arbete, som nedlägges av Svenska Nationalföreningen mot tuberkulos, skiljer sig från den gamla lagen väsentligast därigenom, att den omfattar alla former av tuberkulos, sålunda även de lindrigaste fallen, samtidigt som den ger varje läkare i landet möjlighet att för diagnos hänvisa en misstänkt patient till någon av Sveriges 52 centraldispensärer.

Dessa äro samtliga utrustade med röntgen och specialutbildade läkare, vilka kostnadsfritt ställa diagnos. I intet annat land i världen torde dylika obegränsade möjligheter f. n. förefinnas för läkarna att få vilken patient som helst specialundersökt. Skulle så vara fallet, att en misstänkt patient icke frivilligt vill ta den erbjudna hjälpen i anspråk ger den nya förordningen också möjligheter till tvångsundersökning genom vederbörande hälsovårdsnämnds föranstaltande, men endast under förutsättning, att det gäller patient, som av läkare misstänkes lida av smittsam tuberkulos.

En film om Centralsanatoriet, Arvika, har nyligen inspelats och förevisades vid en privat föreställning för personal och patienter vid sanatoriet. Genom filmen får man en god inblick i det arbete som f. n. äger rum på länssanatoriet, man får närvara vid undersökningar, röntgning och gasning samt följa chefen på en rundvandring genom de stora anläggningarna från småbarnskolan i översta våningen ned till tvätten och slöjdsalarna i nedre våningarna.

Efter filmförevisningen som gjorde stormande lycka frambar överläkaren dr Labatt sanatoriets tack till regissör och filmare för det lyckade sätt på vilket de kunnat åskådliggöra livet inom sanatoriet i levande bilder. Filmen kommer att bli till stor nytta inte endast för nu levande generationer utan även för kommande.

144 vårdplatser vid Garphytte sanatorium. Av årsberättelsen för Garphytte sanatorium framgår, att genom att fyra nya isoleringsrum anordnats på fyra avdelningar i bostadsrum, som tidigare disponerats av

Socialhygienisk upprepning.

Den största nyheten, säger dr Neander, torde emellertid vara förordningens stadgande om anmälningsplikt för läkare. Läkaren åligger sålunda att anmäla varje nytt fall till någon av landets f. n. 376 distriktsdispensärer, (antalet skall ökas) vilka i sin tur äro skyldiga att föra register över patienterna. Det stannar f. ö. icke härvid. Dispensärerna äro nämligen också skyldiga att vid nyanmälan undersöka hela den anmäldes familj, en plikt som alltså innebär en socialhygienisk upprepning av alla hem, där tuberkulos även i sin allra lindrigaste form upptäckts. Inom kort kommer också förordningen att kompletteras med bestämmelser rörande förebyggande av smitta i skolor, uppfostringsanstalter för minderåriga m. fl. inrättningar.

— F. n. slutar dr Neander, äro vi som bäst i färd med våra mass- och kontrollundersökningar av speciellt ungdomen i skolor, fabriker och verkstäder etc., något som delvis sköts genom centraldispensärerna. Arbetet påbörjades för ett par år sedan, men först förra året kom man fram till en fast organisation, och nu ledas undersökningarna för hela landet av professor G. Dahlberg i Uppsala. Vi räkna med att kunna plöja igenom c:a 100—150 000 personer om året och ta härvid framför allt fasta på den kvinnliga ungdomen i arbete, eftersom det visat sig, att tuberkulosdödligheten hos kvinnor i 20-årsåldern är avsevärt mycket större än hos män i motsvarande ålder. Under femårsperioden 1925—30 var dödligheten för unga män 1.33 pro mille men för kvinnor 1.87 pro mille, en överdödlighet för kvinnorna, som alltfortfarande är ungefär lika hög

personalen, ha tidigare isoleringsrum kunnat tagas i bruk som ordinarie sjukvårdplatser. Från den 1 mars 1939 vanns sålunda 8 nya vårdplatser, varigenom antalet vårdplatser ökats från 136 till 144. I övrigt har en del reparationsarbeten utförts och bostäder inretts.

Centraldispensärerna. Vid Centraldispensären i Kalmar ha under den tid, centraldispensären varit i verksamhet i Kalmar — fr. o. m. slutet av juli 1939 — 1,242 personer blivit undersökta. Bland dessa ha inte mindre än ett 60-tal nya fall av tuberkulos upptäckts. Dessa ha även i ett antal fall haft baciller i upphostningen.

— Vid Centraldispensären i Malmö har antalet undersökningar stigit från 1,814 år 1938 till icke mindre än 4,102. Totala antalet undersökta personer var 3,080. Ej mindre än 373 nya fall av tuberkulos ha påträffats, därav 236 lungtuberkulos och 137 annan form av tbc. Massundersökningar ha utförts vid flera skolor samt vid en större herrgård.

Den partiella arbetskraftens problem — motion i riksdagen

I övrigt få motioner i sociala frågor.

Det statsfinansiella läget har medfört att riksdagsmännen visat stor återhållsamhet när det gäller väckandet av motioner. Detta kommer icke minst till synes i vad gäller sociala frågor, vilka annars gärna tilldragit sig uppmärksamhet och föranlett yrkanden, som vanligen gått ut på anslagshöjningar för olika ändamål. I år har emellertid stora sociala verksamhetsområden icke ens berörts, varför dessa endast komma under riksdagens behandling i den mån k. m:t tager initiativ. Så har exempelvis fattigvården icke direkt blivit berörd i någon enda motion. Att icke alla besparingsaktioner o. dyl., som berört sociala angelägenheter, fått stå fullkomligt okritiserade, är dock ganska naturligt. — Vi referera här motioner i sociala frågor av mera allmänt intresse, som väckts inom den ordinarie motionstiden utan samband med någon proposition eller endast i samband med statsverkspropositionen.

Den partiella arbetskraften.

Det material, som av Centralförbundet för socialt arbete framlagts i Social Årsbok till belysande av den partiella arbetskraftens problem, återopas i en motion i första kammaren av Georg Andrén och Gustaf Tamm. Motionärerna föreslå en skrivelse med hemställan om att k. m:t vid lämplig tidpunkt i huvudsaklig överensstämmelse med i motionen närmare angivna riktlinjer måtte igångsätta en utredning om de praktiska åtgärder, som äro ägnade att i framtiden tillgodogöra samhället och det produktiva livet de partiellt arbetsföras arbetskraft.

Solbackens sanatorium. Regeringen har medgivit att det svenska livförsäkringsbolags sanatorieförening beviljade statsbidraget på 102,000 kr. för uppförande av Solbackens sanatorium i Hedemora socken skall få kvarstå även sedan landstinget nu övertagit sanatoriet.

Bjuvs lokalförening mot tuberkulos (i Skåne) har haft sitt årsmöte. Räkenskaperna balanserade på kr. 29,305:15. Den nyuppförda byggnaden för skollovs-koloni i Segeltorp har kostat kr. 22,208:15.

S. G. U:s antituberkulosarbete. S. G. U. har, i likhet med en del andra ideella organisationer, tagit upp antituberkulosarbetet på sitt program. Denna verksamhet har med alltjämt stigande intensitet pågått sedan år 1919, då tanken först slog rot. Man har från början inriktat sig på det förebyggande arbetet bland barnen, och f. n. är fyra sommarkolonier i verksamhet, där friska barn från tuberkulösa hem få 2 månaders sakkunnig vård.

Proposition om ändringar i folkpensioneringslagen m. m.

I proposition nr 60 tager statsrådet Möller ställning till vissa förslag om förändringar inom folkpensioneringen. Pensionsstyrelsen har i skrivelse föreslagit vissa åtgärder för åstadkommande av en snabbare handläggning av folkpensioneringsärendena. Det har där föreslagits, dels att föreskrifter skola meddelas, som göra tätare sammanträden med pensionärsnämnderna obligatoriska, dels ock att tiden för anförande av besvär över pensionsnämnds beslut skall minskas från nuvarande 30 dagar till 14 dagar. Statsrådet anser sig kunna biträda styrelsens förslag och det föreslås därför vissa ändringar i § 20 folkpensioneringslagen. Han uttalar dock att även efter genomförandet av de åtgärder, som nu föreslagits, blir väntetiden alltför lång och att det med hänsyn härtill är klart, att spörsmålet om vidtagande av ytterligare åtgärder för att förkorta denna tid även i fortsättningen bör vara föremål för noggrann uppmärksamhet. — Av formella skäl föreslås även en ändring i § 26 folkpensioneringslagen.

Enligt folkpensioneringslagen skulle ny indelning i ortsgrupper av samtliga orter ske under 1940. Med hänsyn till förskjutningar i de lokala prisförhållandena, som den efter krigsutbrottet fortgående prisutvecklingen redan medfört och i fortsättningen kan väntas medföra, anser statsrådet att denna indelning nu icke bör komma till stånd. Det föreslås därför att genom särskild lag gällande indelning gives fortsatt giltighet till och med utgången av år 1941. — Kungl. Maj:ts förslag har redan tillstyrkts av utskott och antagits av riksdagen.

De medel, som av S. G. U. insamlas till dess antituberkulosarbete, skola inte endast användas till driftskostnaderna vid kolonierna, som dra dryga 12,000 kr. pr år. Man har också satt som mål att bygga nya, tidsenliga byggnader vid samtliga kolonier. Dessa medel åstadkommas på många olika sätt genom frivilligt arbete av medlemmarna. En av inkomstkällorna är försäljningen av ett rockmärke "Solrosen".

Patienternas Förening

Telefon:
23 40 10

Postgiro:
3721

Alla handarbetsgarner erhållas fördelaktigt från Otto Elmgrens A.-B. Särskilda fördelar äro: firmans enorma sortering av alla slags garner samt lägsta möjliga priser.

Otto Elmgrens AB.

L:a Nygatan 19

Stockholm

Populär 50-åring

Överläkare Åke Törnblom, Eksjö Sanatorium.

Kan detta vara möjligt? Inte kan "pappa Åke" vara 50 år! Bäst att undersöka saken. Så ringde vi upp helt enkelt och fick på det viset, som man brukar säga, svart på vitt.

Jo, det var nog så riktigt.

Sign. passade samtidigt på att få en intervju med den populära 50-åringen.

När kom doktor Törnblom till Eksjö?

Det var i juli 1936. Jag må då säga, att jag trivs bra här och att smålänningar; det är ändå det verkliga folket att ha att göra med! Därmed förstås inget ont sagt om andra "länningar".

Hur inverkar den nuvarande krisen på läkarens arbete bland de lungsjuka? Blir arbetsbördan större?

Ja, det är nog så att krisförhållanden med krig och elände, som vi nu ha ute i världen, inverka på vårt arbete. Åtminstone är detta min erfarenhet och jag skulle tro, att samma är förhållandet på övriga fronter. Att arbetet ökar det märks på, att efterfrågan på sanatorieplatser blir större, och här på Eksjö ha vi nog flera sökande än vanligt, som vänta på plats. Detta kan man nog säga beror på, att kommunerna ute i landet under kriser bli mindre frikostiga med understöd såväl in natura som i kontanter. Därav följer att lungsjuka, som ev. kunna klara sig hemma i vanliga fall, söka sig till sanatorierna. Detta med mindre understöd är absolut ej något utslag av "elakhet" från kommunernas sida, utan en fullt normal företeelse. Man kan draga en parallell med förhållandena i ett hem. Vilken husmor försöker ej att under rådande förhållande vara så sparsam som möjligt. — Dock får man ej lasta enbart krisen för att intagningsökandena till sanatoriet har ökat. Till stor del beror det även på den nya tuberkulosförordningen, som trädde i kraft med detta års början.

Har doktorn några speciella önskemål för framtiden?

— Jag skulle önska att tillsätta kommittéer, som ha att syssla med de lungsjukas sak, mera än vad hittills gjorts toge hänsyn till, vad de lungsjuka ha att säga. Detta går ju nu alldeles utmärkt, när Riksförbundet finns till. Genom att taga del av de lungsjukas synpunkter kunna nog en hel del värdefulla rön erhållas, vilka endast den kan komma med, som har direkta erfarenheter av sanatorieliv.

Dessutom skulle jag önska att vi här i landet finge konvalescenthem för f. d. sanatoriepatienter. Men märk väl, att dessa skulle ha form av små pensionat utan något intryck av anstaltsliv. Till dessa hem skulle patienterna kunna flytta för att därigenom lättare kunna få övergång till det dagliga pulserande livet. Dessa hem borde ha ett sådant läge, att dess "pensionärer" lätt kunde komma i förbindelse med sanatorieläkaren och sanatoriet för att kunna få gas, röntgen o. s. v. Den ekonomiska sidan skulle ordnas genom att intressera staten och kommunerna för dessa hem samt i den mån det går genom att "pensionärerna" hade något eget lätt arbete. Men detta är väl endast sköna framtidsdrömmar som aldrig bli uppfyllda, suckar doktor Törnblom.

— Vad tycker doktor Törnblom om Status och Riksförbundet?

— Bra — i stort sett — nog finns där en och annan sak som man såsom läkare opponerar sig emot och tycker, att det var då onödigt, att taga med o. s. v. Men det gäller då mest småsaker. Jag tror att tidningen har en stor uppgift att fylla som kampforgan för att tillvarataga de lungsjukas intressen och det samma kan man säga om Riksförbundet.

Förbundet är ju relativt ungt. Jag skulle vilja säga, att när ni nu väl kommit över de första stapplande stegen och de värsta "barnsjukdomarna" då först ha ni fått den rätta stadgan över er och då först kan ni rätt tillvarataga de intressen, vilka ni arbeta och kämpa för. Det har nu varit så med alla organisationer i början av deras tillvaro. Se bara på fackföreningsrörelsen! Ungefär så vill jag tänka mig, att ni skall utvecklas till nytta och gagn för hela landet. Riksförbundets ord bör få ett visst inflytande i det kommunala livet, när det gäller att ordna för de lungsjuka på ett eller annat sätt.

Vi tacka för intervjun och sända Riksförbundets hjärtliga lyckönskan till 50-åringen. Vi sända den nu även med tidningen och önska jubilarerna många år av glädjefyllt arbete för vårt bästa.

"Pappa Åke", som han kallas av sina patienter, är mycket omtyckt av dessa. Detta beror till stor del på, att han alltid har tid för vem det vara månne utan att taga hänsyn till person. Kan "pappa Åke" hjälpa, då kan man vara säker på att han gör det, även om hans egen bekvämlighet skulle komma att få sitta emellan. Detta har också gjort att Eksjö Sanatorium mer och mer mister anstaltsformen och blir: "Ett hem där av ödet missgynnade varelser känna att det finns en som tänker på dem och vill deras absoluta bästa".

Vad kan man annat säga än: "Heder åt en sådan människa."

"R E J"

Dr Törnblom är smålänning, född i Eksjö, den 17 april 1890 blev han efter studentexamen i Linköping 1908 med. kand. i Uppsala 1915 och med. lic. 1921. Han har tjänstgjort som underläkare vid ett flertal sanatorier, vid Hälalult och vid Eksjö (i två perioder), vid Barkåkra kustsanatorium m. m. Vidare har han varit underläkare vid Varbergs lasarett, S:t Eriks sjukhus och Sabbatsbergs röntgenavdelning. 1926 blev dr Törnblom överläkare vid Norrbottens läns sanatorium och samtidigt ledare för dispensären i detta län samt sekreterare och verkställande ledamot i distriktssjukvårdsstyrelsen i länet. Sin nuvarande befattning som överläkare vid Jönköpings läns sanatorium i Eksjö och föreståndare för centraldispensären i länet tillträdde han, som ovan nämnts 1936.

Dr Törnblom är samtidigt läkare vid Nationalföreningens mot tuberkulos barnhem i Brevik.

Den övergivna kommoden

Sannsaga för vuxna barn

Av Iritz Stenlund

Människorna bära sig ibland bra hjärtlost åt mot ting, som tjänat dem troget i många år. Särskilt kan man se detta vid flyttningarna, då en hel del ganska aktningvärda möbler och husgeråd hamna på bakgårdar och i soptunnor för vidare befordran till Riddersvik, där de gå en säker död till mötes i de stora sopugnarna.

I ett av husen vid Sven Vintapparens gränd i Gamla stan hade i många år bott en familj vid namn Johansson. Hela Gamla stan kände Johanssons, för Johansson var skomakare och hans hustru gick som hjälpfru i husen. Man räknade alldeles säkert med, att Johanssons tillhörde de trogna Gamla stansinvånarna och stor blev därför besvikelsen i vida kretsar, när Johanssons dagarna före första oktober började packa ihop sina pinaler.

Johanssons skulle flytta!

Frun i magasinet visste allting om den flyttningen. Johansson hade vunnit på tipning och köpt sig en lägenhet. På Kungsholmen, kan tänka! I den nya lägenheten fanns hiss, värmeledning, centralradio, soppedkast och — ja, det fanns så mycket fint, att magasinsfrun inte kunde komma ihåg hälften. Vedhandlaren nere på hörnan, som fick höra detta, sade, att det måste vara ohälsosamt att bo i en lägenhet med värmeledning, för en riktig björkvedsbrasa eller, om man inte har råd med det, en brasa blandved å 1:25 säcken, var det som gav hälsa. Han hade en systerdotter, som var gift och bodde i en modern lägenhet i Vasastaden, och hon var då sjuk jämt.

Man höll med vedhandlaren, ty man kände på sig, att han hade rätt.

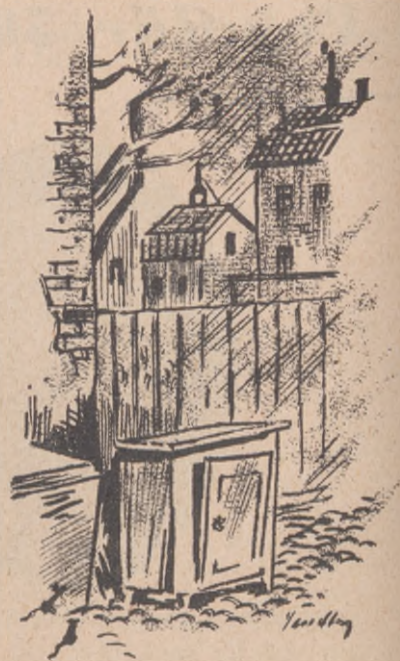
I hela gränden talade man inte om annat än Johanssons flyttning. Man var besviken på Johanssons, för de hade i alla fall bott i Gamla stan i över trettio års tid. Och så var det den saken, att man inte visste, vem som skulle flytta in i Johanssons lägenhet. Det kunde komma en familj, som inte alls passade här. Det hade kommit sådana ibland, men de hade aldrig stannat länge, som väl var. Här kom ibland folk och tittade på gränderna, rynkade på näsan och sade:

— Tänk, att det bor folk här!

Sådant verkar särande på hederliga Gamla stansbor.

Bor inte kungen i Gamla stan? Nå, då duger det åt andra också. Folk tror, att det är farligt att gå igenom Gamla stans tränga gränder för elaka människors skull. Det finns inga elaka människor i Gamla stan! Men att det finns okunniga människor i vissa "fina" stadsdelar, det är alldeles säkert!

Nåja, så flyttade i alla fall Johanssons den första oktober. Det kom ingen ny hyresgäst, så för den delen gick det ju an.

Men det var någonting annat, som upprörde sinnena. Johanssons bar ut sin gamla hederliga kommod, ställde den på bakgården och — för ifrån den! Det var fullt gjort av Johanssons. Det var egentligen inget annat fel på kommoden, än att det ena gångjärnet på locket var borta, och att dörren glappade, så att man måste kila in en trästicka för att den skulle stå igen. Och så var färgen bortnött litet varstans. Men man får heller inte begära för mycket av ett gammalt inventarium.

Portvakten ville flytta ner kommoden i källaren, men så tänkte han på, att Johanssons en vacker dag kanske ångrade sig och hämta den, och så fick den stå där den stod. Vedhandlaren var också inne och tittade på den. Han räknade ut, att det kunde bli en hel säck kaffeved av den, men eftersom kommoden inte var hans, så fick den stå. I Gamla stan rör man aldrig sådant, som inte är ens eget.

Det gick en vecka, det gick två. Höstmolnen hängde tunga över Gamla stan. Ibland såg det ut, som om de släpade på Tyska kyrkans spira. Det blev så skumt i gränden, att magasinsfrun måste ha ljuset brinnande hela dagarna. Och så kom det kalla, envisa höstregnet. Dag och natt öste regnet ner. Det porlade i stuprännor och rännstenar, det smattrade på fönsterblecken och kluckade i kloakerna, men Gamla stans invånare levde sitt lugna och stillsamma liv i sina små lägenheter, där björkveds- eller blandvedsbrasorna spredde värme och hemtrevnad.

Ensam och övergiven, totalt blottställd inför regn och höstkyla stod Johanssons kommod på bakgården. Det kunde aldrig sluta väl. Kommoden gästade. Det är detsamma, som när en gammal människa får reumatism. Ibland om nätterna kunde man riktigt höra, hur kommoden jämrade sig, när värken satte åt.

Fru Johansson kom ner i Gamla stan en dag och hälsade på, och då gick hon in i magasinet och köpte bräckkorv, för så bra bräckkorv, som magasinsfrun hade, fanns inte att uppbringa på hela Kungsholmen, så fin stadsdel den än var.

Portvakten högg sönder kommoden.

— Men, hu, så mörkt och kulet ni har här i Gamla stan, sade fru Johansson.

— Ah, sade magasinnsfrun, som kände sig stucken, det är väl inte mörkare här nu, än när fru Johansson bodde här.

— Apropå, fortsatte magasinnsfrun, så är det väl bra synd, att eran kommod ska stå kvar på bakgården och bli alldeles fördärvad.

Asch, det där gamla skrället är ingenting att ha. Vi bor modernt nu och har ett särskilt toalettrum.

Det var ett korthugget adjö, som magasinnsfrun gav fru Johansson.

Samma dag lossnade ett av gavelbräderna i den gamla kommoden. Brädan spretade rätt ut, så att man kunde se in i kommoden. Den kvällen hände också någonting annat i huset. Tvättstugurättorna blevo utestängda. Portvakten hade hittat den hemliga ingången till deras bo och smetat igen den med murbruk. Och nu stodo man och hustru och åtta barn på bar backe i hållande regn. Barnen gräto och råttmor var småputtig.

— Hur många gånger har jag inte sagt dig, att vi borde ha tagit upp en reservutgång, muttrade hon.

Vad skulle stackars rättfar göra? Skaffa en ny bostad, förstås. Men var? Jo, vänta. Kommoden!

Så förde han familjen till kommoden.

— Ah, en sån förtjusande villa! sade rättmor.

Så var rättfamiljen under tak. Råttmor var överförtjust i den nya lägenheten och hon planerade, möblerade och ordnade, som husmödrar brukar göra. Hela natten pratade hon bara om, hur hon skulle ha det med det rummet och med det. Men rättfar sade:

— Vi flytta i morgon i alla fall.

— Flyttar? Nu när vi äntligen

— Den här kommoden är inte säker, sade rättfar.

— Det är Johanssons kommod, sade rättmor, och de bry sig inte om den. Det hörde jag i förmiddags, när jag var in i magasinet och hämtade ost.

De resonerade om saken tills rättfar somnade, och då hade han som vanligt fått ge vika. Men han hade onda aningar.

Under de närmaste dagarna var rättmor så upptagen med att göra i ordning den nya lägenheten, att rättfar ensam fick springa ut och skaffa mat. Han var borta i timtal. En kväll, när rättmor var ensam hemma med barnen, knackade det på dörren.

— Vem är det? Frågade rättmor.

— Det är bara jag, pep en liten råtta med sin allra finaste röst. Råttmor tittade ut. Det var fröken Skåprätta i 47:an.

— Hur är det fatt? frågade rättmor barskt.

Hon hade aldrig riktigt kunnat med fröken Skåprätta, för att den alltid velat vara litet finare än andra.

Råttmor fick en bedrövlig historia till livs. Man rökte med cyanväte i 47:an, och alla råttfamiljer hade varit tvungna att ge sig iväg huvudstupa.

— Och så som det regnar, slutade fröken Skåprätta. Snälla frun — låt mig stanna här i natt.

— Kommer aldrig i fråga, sade rättmor kort. Fröken kan väl gå till sina fina släktingar?

Och så vände hon ryggen åt fröken Skåprätta, som snyftande begav sig ut på vandring i regnet.

Strax därpå kom rättfar hem.

— Jag mötte fröken Skåprätta i 47:an nyss, sade han. Det var väldigt, vad hon såg ledsen ut.

Då talade rättmor om historien.

— Det var inte snällt gjort, att köra bort henne, sade rättfar allvarligt. Det här få vi ont av. Man skall vara snäll mot de hemlösa.

— Skåprättan klarar sig nog, bet rättmor av.

Men rättfar var inte nöjd. Hela natten grubblade han över vad som skett. Hårdhet brukar alltid bestraffas på ena eller andra sättet. Tänk, om det skulle hända hans hustru och barn någonting!

Och så var det den saken, att han inte riktigt litade på kommoden. Det kunde ju faktiskt hända, att Johanssons kom och hämtade den. De ville säkert inte ha kommodens invånare på köpet.

Hans beslut var fattat. På morgonen väckte han familjen tidigt.

— Vi ska ut och se på lägenhet, sade han.

— Kommer aldrig ifråga, sade rättmor. Just nu, som jag fått allting i ordning här

— Vem har sagt, att vi ska flytta just i dag? Vi ska bara se oss om efter en reservlägenhet.

Råttmor måste ge med sig, och så traskade hela familjen iväg.

Just då kom portvakten in i magasinet. Då talade magasinnsfrun om för honom, vad fru Johansson sagt, när hon var på besök härom dagen, och vad magasinnsfrun hade sagt och vad fru Johansson svarat på det.

— Det är både synd och skam att lämna en kommod så där vind för våg, underströk magasinnsfrun.

— Det är väl bäst, att jag tar ner den i källaren och hugger sönder den, sade portvakten.

När han kom hem, gjorde han som han sagt. Och så begav det sig, att när rättfamiljen kom hem efter sin utflykt, så var kommoden borta. Men då hade rättfar, som väl var, redan hyrt en ny lägenhet i vedhandlarens säcklager. Och där bor nog rättfamiljen kvar än, om den inte flyttat.

Fritz Stenlund.

G och Annat

Slå ett slag för Status!

Vintern är tillända och våren synes vara i annalkande, om icke alla tecken slå fel. Det har varit en lång, kall och mörk vinter i dubbel bemärkelse, och sällan ha vi hälsat våren med sådan tillfredsställelse som detta nådens år. Sol, värme, ljus; allt det, vi längtat efter denna långa tid, skall snarligen bliva oss beskärt.

Inte minst på sanatorierna

torde man med glädje hälsa den återvändande solen. Jag föreställer mig, att man denna vinter frusit mera, långt mera intensivt än någon vinter på länge. Särskilt på ligghallarna — inte sant? Vilken ljuvlighet att efter månader av fimbulvinter få krypa upp ur fällar, pälsar och hallkappor för att låta sig bestrålas av den livgivande planetens ultravioletta ljusknippen. Men försiktigt, för all del, försiktigt. En värförkyning är mycket lätt att få.

Våren är pånyttfödelsens tid,

hoppets och — varför inte? — initiativets. Våren medför visserligen ofta värtrotthet, men vi se också exempel på motsatsen.

Ett sådant (efterföljansvärt) exempel har i dagarna lämnats av patienterna på Sjö-Gunnarsbo sanatorium. Där rustar man nu väldeliga för en ny vårkampanj för Status. Ingen dum idé.

Kampanjen är upplagd så, att man till att börja med ämnar sända ut cirkulär till f. d. patienter på sanatoriet för att dymedels värva nya återförsäljare. Vi

ha med glädje och tacksamhet mottagit detta budskap, och vi vidarebefordra det till läsekretsen i den förhoppningen, att exemplet skall måna till efterföljd. Vi förutskicka, att en dylik kampanj icke behöver medföra några kostnader — dem ersätta vi mer än gärna. Däremot fordras intresse, god vilja och i viss mån arbete. Dock inte av överansträngande slag, och det är väl bara roligt att ha något att syssla med. Eller hur?

Vi emotse alltså med spänning

rapporter från andra sanatorier, som äro villiga att följa Sjö-Gunnarsbo vackra exempel.

Det bör även nämnas, att den konvalescentförening, som är i vardande här i Stockholm, även redan övervägt frågan om att tillsätta en agitationskommitté för Status i huvudstaden. En konvalescentförening, som börjar sin verksamhet med så goda föresatser, måste gå en lyckosam framtid till mötes. För vår del önska vi den all lycka, inte bara för den eventuella agitationskommitténs skull, utan helt enkelt därför, att den som termen lyder — "fyller ett länge känt behov."

Även i Sundsvall

umgås man med planer på att bilda en konvalescentförening och desslikes slå ett slag för Status. Vi återkomma härtill.

Slagord

måste det vara nu för tiden, om en idé eller ett program skall slå igenom. Vi ha begåvats med bl. a. olika slags "mästare", pedalmästare och andra, varför då inte tänka sig även "Statusmästare"?

Detta låter dock något krystat, för att använda ett milt uttryck, och vi föreslå därför som slagord det, vi nämnde härovan i förbigående. Alltså

"slå ett slag för Status"

bör vara vårens och vår paroll. Låt oss gå in för den parollen, allesammans. Gör vi det — på allvar — skall vi helt säkert klara oss fram med vår tidskrift och vårt förbund trots alla kriser i världen. Nu mera än någonsin fordras sammanhållning och åter sammanhållning. Och framför allt fordras, att man bortser från all småaktighet, att man lägger av allt viktigtteri. Att man bortser från eventuella personliga, Den Heliga Saken ovidkommande, synpunkter. Nu gäller det att nå ett mål, vårt mål, att arbeta för en Sak, vår sak. Må vi inte glömma bort detta.

Och därjämte, som sagt,
slå ett slag för Status.

Red.

VARTECKEN.

Orupspatienternas tidning *Orupssippan* utkommer den 1 maj. Bland det intressanta och omväxlande innehållet märkes Prins Wilhelms dikt "Havet", Hans Dhejnes stämmingsfulla skildring av en vardag i den skånska bokskogen, och Kerstin Heds vackra värdikt "Lärkan".

Doktor Fride Hylander har sänt en skildring från svenska ambulansen i Finland. Trädgårdsarkitekten Margareta Berger kåserar roande och intressant om det mödosamma arbetet med drivhusblommorna. Bengt Engström skriver om Orupssanatoriets 25-årsjubileum. Dr E-
(Forts. å sid 17.)

ALBIN: Stärker musklerna.

PATIENTERNAS SPALT

Hesslebykrönika

Man kan då inte påstå att Hessleby gjort stort väsen av sig i Status spalter. Knappast heller i Riksförbundet. Hessleby Sanatorium är ju ett av de yngsta tillskotten i Riksförbundets medlemsförteckning. Det dröjde sannerligen länge om innan man här fick i sin hjärna att "min plats är bland de övriga föreningarna i Riksförbundet." Men bättre sent än aldrig, och nu ska vi allt försöka göra det lilla vi kunna. Några storstilade insatser eller underverk blir det med all säkerhet icke, men bakom det vi vilja uträtta skall ligga ärlig vilja och övertygelse. Och detta är nog det bästa och huvudsaken.

Några glimtar från livet här skulle kunna tjäna som en presentation.

Vi smålänningar ha fått hit en massa folk från så gott som hela södra Sverige. Gotlänningar, skåningar och göteborgare trivas tillsammans med öst- och västgötar samt stockholmare. Men trots denna blandning på klientel så är kamratskapet det allra bästa. Överheten d. v. s. de styrande kunna vi ej heller klaga på.

Livet här flyter i ungefär samma fåror som på andra sanatorier. Klövringen och den kamratliga samvaron i dagrummen avbrytes ibland av bio, föredrag, utflykter o. s. v. Under den gångna vintern ha vi sett en hel del filmer. Tyvärr äro de flesta ganska ålderstigna. En och annan film av färskare dato kan dock hitta till våra vildmarker, såsom t. ex. "Kalle på Spången". Men även om filmen är gammal, så är den dock ett välkommet avbrott i vardagens grå. Bland föredrag som vi ha haft här märkas särskilt ett om flyget samt ett om pressen. Dessa två föredrag hade nog en hel del att säga oss. Ett föredrag om Riksförbundet, dess tillkomst, syfte och mål har även hållits.

En utflykt har vi haft. Det var pr släde. Jag fick tyvärr ej själv vara med, men enligt samstämmiga yttranden så skulle det ha varit verkligt trevligt. Så av det slädpartiet har nöjeskommittéerade all heder.

"Hesslebypatienter på slädparti."

Ett par fester ha vi också haft. Dels bjöd julklappskommittén på en härlig middag i slutet av januari, och dels försökte flickorna lägga ut sina snaror för oss manfolk skottdagen. Det var ingen som fastnade i deras garn emellertid. Till festen som julklapps-kommittén bjöd på hörde dessutom dans. En bra orkester förhöjde stämningen, icke endast med sin dansmusik utan även med konsertmusik. Den kvällen glömde flertalet bort var de voro och levde upp på nytt. Det är just detta som behövs för oss, och när man har en så förstående ledning som vi ha haft och ha här, då är det ej heller svårt att ordna med små extra trevliga tillställningar för patienterna allt emellanåt. Det har bevisats att om viljan är god så kan med litet tillmötesgående från ledningens sida ordnas små trevliga aftenunderhållningar på ett mycket enkelt sätt. Detta senare med avis till insändaren från Söderby i Status januari-nummer.

Påskaftonen åto vi de sedvanliga påskäggen. Efteråt samlades vi i dagrummet där barservering var ordnad. Några påskkäringar förhöjde stämningen genom att läsa upp en del påskrim i vilka de skändade en del av patienterna. Tobias, Klemens och "han som sticker" blevo sannerligen ihågkomna. Ingen tog dock illa upp, utan alla voro glada och tänkte på att ett gott skratt förlänger livet.

Här liksom på alla andra ställen i vårt land ha vi haft en sträng vinter. Ännu visar den inga som helst tecken på att vilja ge med sig och låta oss ana våren. Men hur det nu är så tro vi likaväl att den är i antågande och därför ha vi börjat med vårt speciella vårarbete, tidningen Klöverbladet, som skall vara färdig till den 1:a maj. Vi se framåt mot den dagen med en viss ängslan, ty ingen kan veta vad redaktören har funnit för gott att sätta in i tidningen. Det kan mycket väl hända, att den som minst anar det blir omnämnd i tidningen på ett mer eller mindre smickrande sätt. Allt får dock tagas med ett upphöjt lugn. Till 1:a maj planeras dessutom en fest. Men arrangemangen till den äro hemliga. I ett senare nummer kanske det kan givas mig tillfälle att återkomma. Till dess — på återseende.

"REJ"

Påsk-scriptum

Bättre sent än aldrig måste man ju utropa då man så här mitt i sommaren (?) är nog oförsynt att tala om "den snö som föll i fjol." D. v. s., i detta fallet, påsken.

Påsken kan, som bekant, firas på många olika sätt. Bland andra så, att eftertankens kranka blekhet ofelbart infinner sig. Härpå voro våra påskpermittenter — naturligtvis med undantag — ett strålande bevis.

Men även vid den "lugna tuvan" firades denna högtid — så ock här. Den mest karaktäristiska ceremonien vid detta tillfälle var — äggätandet. Förre fosterlandsförsvararen "Swanson" t. ex. — som oss emellan sagt, varit med och fredat vårt

land från Karungi i norr till Gotska sandön i söder — åt enligt egenhändigt kontrollerad uppgift 43 påskägg, påsken 1940! Att han efter detta gick ut, som han sade, för att ta matsmaken ur munnen med en mera Wigforssvänlig vara, är ingenting att säga om. Att detta var hela sanningen, kunde man dock draga i tvivelsmål den gången!

Påskriset är ett mycket karaktäristiskt påskfenomen. Detta har uppenbarat sig på tvenne olika sätt. Dels garnerat med div. s. k. kycklingar etc., som en icke föraktlig prydnad, som ställts på sådana platser där det varit mest ivägen. Dels användes det på det gamla beprövade viset, såsom välmenat — peppar, peppar den som smakade svedan — straffredskap för gjorda och kommande synder.

En puss i påsk är ett gammalt slitet uttryck, som inte desto mindre alltid blir aktuellt varje år. Dess konsekvenser börjar nu att skönjas även här. De ljudliga, mera skämtsamma påskpussarna sätta ringa eller intet spår efter sig. Däremot de ljudlösa, lite tafatta och frågande ställa till mycket besvär för — karlstackarna. Ur dessa sällhetsparoxysmer spirar ofelbart ett s. k. "klöver" upp. Och en sådan planta fordrar mycken omsorg. Den matematiskt intresserade läsaren kan själv räkna ut hur många av den senare sortens påskpussar, som exekverats på hans ort om han går ut i omgivningen och räknar, vad vi populärt brukar kalla — nya klöverpar.

För att återgå till de i början antydda påskresenärens härjningar, kan följande lilla nätta barnhistoria andragas, som utjämnande motvikt till det i övrigt säreget vikingalika kors-täget:

Pappa Pettersson använde, som den samvetsgranne man han är, sin medhavda spottflaska även i hemmet. Detta upptäckte hans förhoppningsfulle telning, som något förbryllad anmärkte: — Mamma, mamma, pappa spottar i ficklampan!

Så rolig kan man nog knappast bli mer än en gång här i livet! Emellertid minns jag ännu en god historia som är lik-som skapt för att avsluta ett påskkåseri:

En gentleman kom i sista stund ihåg, att han glömt köpa påskägg, varför han genast rusade till närmsta affär och inköpte ett nödigt antal. Bråttom som han hade stötte han olyckligtvis samman med en dam, vilket fick den förfärliga påföljden att äggen krossades, påsen sprack och innehållet stänktes ut över båda! Mycket pinsamt berörd fick gentlemanen upp sin näsduk och började avlägsna äggstänket från damens mest nedsolade delar. Detta föranledde damen att indignerat utbrista: är det inte nog att ni äggat ner mig; skall ni stå här och egga upp mig nu också!

Som synes, påsken har haft sina risker, vilka emellertid ingått som spännande ingredienser i det stora drama man plägar kalla påskfirandet. Utan spänning är dock livet bra tomt. Eller vad tyckte fröken Medelsvensson när hon fick den första påskpussen?

Tall.

Från Spenshult: Hur vi firade påsk

Med snö på marken såg vi Långfredagens morgon ljusna i öster år 1940. Där annars *Narcissus poeticus* bruka blomma låg i år snön djupt, och sälgens knoppar sov ännu sin vintersöm långt inne i sitt hölje.

Inte en aning av vår kunde skönjas.

Även här på Spenshult firade vi påsk. Fast på ett mycket spontant sätt. Supébordet var dekorerat med *Narcissus* och björkkvistar. Men det syntes nog att kriget i östern även satt sin prägel på detta bord. Ty den traditionella laxen saknades över lag vid middagsbordet, och pilsnerflaskan såg vi heller inte röken av. Vad det nu kunde bero på. Men äggen fanns. Fattas bara annat!

Detta om den lekamliga spisen.

Fem helgdagar å rad. Alldeles för mycket. Söndagskosty-men höll på att slitas upp efter allt användandet. Årade läsare av dessa rader. Helt säkert frågar Du Dig: Vad gjorde Ni alla dessa dagar. Tja, vi gick förstås och glodde på varandra. Se det var så att "Rolighetsministern" rymt med sitt klöver till närmaste stad. För att fira påsk som "cervil". Men vad skulle vi göra?? Utan klöver och pengar. Vackert stanna hemma. Detta var den andliga spisen. Ganska torr, eller va tycks? Men "sic transit gloria mundi".

Hälsningar till alla kamrater landet runt!

En som var med.

Understödsförening för lungsjuka i Stockholm skall bildas

Vid ett sammanträde i A. B. F:s lokaler söndagen den 31 mars med ett 20-tal för saken intresserade beslöts bildandet av en understödsförening för lungsjuka konvalescenter i Stockholm. Föreningens ändamål skall vara att tillvarata de lungsjukas i Stockholms stad intressen. En interimstyrelse på fem personer tillsattes och fick följande sammansättning: hrr R. Söderholm (ordf.), E. Frithiof, Chr. Olsen, H. Krafft och J. M. Mattsson. Även en stadsekommitté utsågs och i denna invaldes utom interimstyrelsens medlemmar hrr. I. Möller och M. Engwall.

Förslag framlades även att den blivande föreningen skulle tillsätta en agitationskommitté för "Status". Föreningen kommer att ansluta sig till De Lungsjukas Riksförbund.

Beställ **KLICHÉERNA**

hos

BRÖDERNA ÅKERBLOM

Tunnelgat. 19 B, Stockholm. Tel. 111130, 111132, 211132

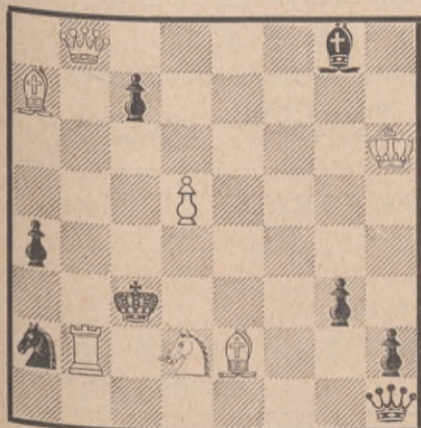
Läkerol

Den
gör
Er
gott!

Schackspalten

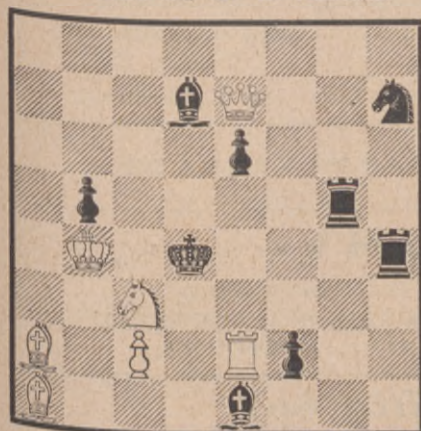
Red. av E. Lundin.

PROBLEM n:r 41. G. Dobbs.

Matt i två drag.

PROBLEM n:r 42. E. Palkoska.

Matt i två drag.

PROBLEM n:r 43. M. Grünfeldt.

Vit: Ka7, Te4, c6, La1, b7, Sd1, Bc2, c7.

Svart: Kd5, Te1, Lf8, g6, Se2, f1, Bg7.

Matt i två drag.

PROBLEM nr 44. E. Eylmann.

Vit: Kd7, Dh2, Ta3, Se5, f7, Bb4.

Svart: Kd4, Tf2, Se7, f4, Bd5.

Matt i två drag.

PROBLEM n:r 45. G. Gavrilo.

Vit: Ka4, Db3, Te6, Lh3, Sc2, f7, Ba2, d5, e3, g2.

Svart: Kf5, Dd1, Tg4, Sh5, Bb4, c3, g7, g6.

Matt i två drag.

LÖSNINGAR.

- Problem n:r 36: 1. Tc2.
 " " 37: 1. Sf3.
 " " 38: 1. Sg7.
 " " 39: 1. Sb2.
 " " 40: 1. Th5.

SPANSKT PARTI.

Spelat den 14/2 1940 i Stockholms Schacksällskaps vinterturnering.

E. Jacobson

1. e2—e4
2. Sg1—f3
3. Lf1—b5
4. Lb5—a4
5. 0—0
6. La4—b3
7. Tf1—e1
8. c2—c3
9. d2—d4
10. d4—d5
11. Lb3—c2

R. Dillén

1. e7—e5
2. Sb8—c6
3. a7—a6
4. Sg8—f6
5. b7—b5
6. Lf8—e7
7. 0—0
8. d7—d6
9. Lc8—g4
10. Sc6—a5

Ställningen är nu lika med första resp. sjunde matchpartiet Euwe—Keres (se T. f. S. jan. 1940). I det första, som slutade remi, spelade Keres 11.—, Se8; i det sjunde, som han förlorade, skedde 11.—, c6.

I föreliggande parti bidrar hr Dillén till svarts förluststatistik med

11. — —

Sf6—d7

d. v. s. egentligen är det nog flera samverkande orsaker. Principiellt är det ju viktigt för svart med motangrepp på damflygeln i spanskt parti. Men att därvid, som i detta parti, lämna kungsflygeln helt åt sitt öde, är förfelad strategi.

12. h2—h3

Lg4—h5

13. Sb1—d2

Lh5—g6

För att spela f5, som vit naturligtvis förhindrar.

14. g2—g4

c7—c5

15. Sd2—f1

Sd7—b6

16. Sf1—g3

Ta8—c8

17. Sg3—f5

Lg6×f5

Ingen vet, vad den springaren annars kunde hitta på!

18. g4×f5

b5—b4

19. Kg1—h2

Inleder ett i och för sig troligen vinnande angrepp.

19. — —

b4×c3

20. b2×c3

c5—c4

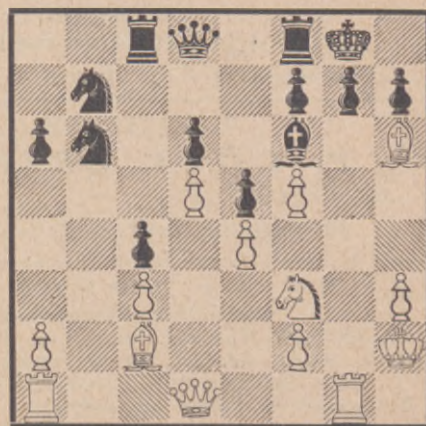
21. Te1—g1

Sa5—b7

22. Lc1—h6

Le7—f6

Ställning efter 22. —, Le7—f6.

23. Ta1—b1.

Detta drag möjliggör senare en vacker vinstkombination, men är inte det starkaste, då svaret kan försvara sig bättre. Avgörande vore däremot 23. T×g7†, L×g7. 24. Dg1, Df6. 25. Lg5!

23. — —

Kg8—h8

24. Dd1—d2

En vacker idé — som svart belönar!

24. — —

Sb7—c5

25. Tb1×b6!

Dd8×b6

26. Lh6×g7†!

Lf6×g7

27. Dd2—g5

Tf8—g8

28. f5—f6

Lg7—h6

29. Dg5×h6

Tg8×g1?

29. —, Sd3! skulle skett.

30. Kh2×g1

Tc8—g8+

31. Sf3—g5

Uppgivet

(Forts. fr. sid 14.)

ric von Rosen föreslår en "beredskapskurs" för de lungsjuka med Dr Maschers "Vad varje sanatoriepatient bör veta" som instruktionsbok. Dessutom medverka Elsa Nelson, Nils Ludvig, Daniel Rydsjö och Torsten Tegnér.

Tidningen är vackert illustrerad av konstnären Georg Nilsson. Konstnären Anders Sten roar läsaren med ett "Blad ur lille Figges skissbok". Genom patienternas roliga verser och teckningar lär man känna sanatorielivets glädjeämnen och vedermödor.

Orupssippan kostar endast 50 öre. Vinsten användes till understöd åt Orupssanatoriets patienter.

Sjuksköterskan tittade bestört på termometern.

— Ni har faktiskt högre feber än jag någonsin hört talas om i hela min praktik, men doktorn har sagt, att ni inte får oroas, så jag skall inte tala om för er, hur hög temperatur ni har!

BORÅS**BORÅS EXPORTAFFÄR**

Köpare till
Järn- och Metallskrot samt Textilavfall
Kråkeredsvägen 6 Borås Telefon 156 20

TANDLÄKARE**P. GÖTE ERICSTAM**

Lilla Brogatan 26 Telefon 110 40
Mottagning: Vard. 9—1, 5—7, Lörd. 9—2

AHNVIKS PAPPERSAFFÄR

Påsfabrik — Pappersvaror i parti

TELEFONER: Kontoret, linjeväljare 22 39. Lager och exp. 35 44, 164 10. LAGER AV: Omslagspapper — Papperspåsar — Skrivpapper — Papeterier — Bindgarn m. m.
Trycksaker för handel och industri Begär offert

KARIN HÅKANSSON & CO

rekommenderar sitt välkända **HEMBAGERI**.

Sven Erikssonsgatan 16, BORÅS Telefon 34 02

Vid behov av körning anlita

RUDOLF JOHANSSON — AKERI

Olofsholmsgatan BORÅS Telefon 115 06
Stadens största firma i branschen. Punktligt och reellt.

Axel Högberg - Rörläggerifirma

UTFÖR: Värme- och Sanitetsanläggningar av alla slag.
Ång- Kok- och Tvätanläggningar.

Program och kostnadsförslag på begäran.
Tel. bost. 121 54, förr. Magasingsg. 131 32.

Mekaniska Verkstaden AUTO

Olofsholmsgatan 16. Tel. 116 05, 124 02, 147 41

**BIL - REPARATIONER
BÄRGNINGAR
RESERVDELAR****VARUHUSET SKANDIA**

Holmsgatan 4 — Telefon 120 60
Hallbergsg. 10 — Telefon 120 60

Räknar kunder inom alla samhällsklasser, därför att våra priser tilltala alla och våra varor passa alla.

Anlita**John V. Hanssons Elektriska Affär**

vid alla förekommande elektriska reparationer och installationer av ljus och kraft. Butik - Kontor - Verkstad och Lager å Järnvägsgatan 16 — Tel. 24 09 (ankn. bost.)

ESKILSTUNA**MODELLFABRIKEN**

G. M. Sköld — Kungsgatan 61
Telefon 26 70 ESKILSTUNA Bostaden 32 70
Tillverkar alla slag av gjutmodeller

HALMSTAD**SKÅNSKA HEMBAGERIETS**

SMÅBRÖD, KAFFEBRÖD M. M.
bakas alltid i bästa ingredienser.

Tårtor och Kransar på beställning. — Bankgatan 1. Tel. 24 07

ELEGANTA SÄSONGNYHETER

i Damkaptyger, Damdräkttyger, Kostymer,
Överrockstyger, Klänningstyger
Lägsta möjliga priser. Rikhaltig sortering.

WALLBERGS FÖRSÄLJNINGSMAGASIN

Storgatan 29 — HALMSTAD — Tel. 93

Eskilstunasliperiet

utför slipning av alla slags eggverktyg, såsom rakknivar, saxar, köksknivar, köttkvarn- och maskknivar, hårklippningsmaskiner, kreaturssaxar, reparationer av fotogenkök samt finmekaniska arbeten.

HANTVERKAREGATAN 28 — HALMSTAD — TEL. 32 91

RADIO

NYANLÄGGNINGAR — REPARATIONER

W. HÖGLUND

Kungsgatan 27 Halmstad Telefon 2 10

HUSKVARNA

KÖP EDRA

BAGERIVAROR hos

BOIARDTS

Tel. 3 30 HUSKVARNA

JÖNKÖPING**Besök Jönköpings Mjölkbärer**

Östra Storgatan 42 Västra Storgatan 11
Telefon 33 19 Telefon 25 25

Öppet: vard. 8 fm—10 em. Sönd. 12—9 em.

BETALD ANNONSPLATS**»JMV»**

Självsugande hushållspumpar

JÖNKÖPINGS MEKANISKA VERKSTADS
AKTIEBOLAG — JÖNKÖPING

Skall Ni sätta bo?

Låt Severins Möbelaffär inreda Edert hem
Besök vår utställning

Jönköping - Ö. Storgatan 27 - Tel. 12 26

Elander & Lundbergs

Järnhandel

JÖNKÖPING

Järnvaror — Byggnadsmaterial

KALMAR**MED FÖRTROENDE**

kan man vända sig till oss vid behov av prima kött, fläsk och charkuterivaror. Dagligen nytt! Alltid väl sorterad! Endast bästa råvara användes vid våra tillverkningar. — Specialité: Stånggriddare.

Kalmar Nya Slakteri- & Charkuteribolag
Västerlånggat. 15 (Grundad 1894) KALMAR Telefon 250

KARLSKRONA**Bröderna Magnussons Målerifirma**

Tel. 11 25 K A R L S K R O N A Tel. 14 25

Utför alla slags måleriarbeten väl och på bestämd tid till billigaste priser

Vid behov av

UR o. OPTISKA ARTIKLAR - HEDERSGÄVOR

Gynna **H. A. LINDSTRÖMS Ur- & Optiska Affär**
Stortorget 11. Tel. 6 28. Karlskrona

Det bästa RÄGSIKTSBRÖDET samt Wienerbröd och småbröd med natursmör köpes i

J. G. SVENSSONS ÅNGBAGERI

(f. d. Lindgrens Bageri)

Landbrogatan 8 Tel. 8 38 K A R L S K R O N A

KRISTIANSTAD**VI SÄLJA**

alla slag av BYGGNADSMATERIAL till platsens lägsta priser. — Ljusneplywood och Jonitex. Ivö cement.

CARL NILSSONS TRÄVARUAFÄR
K r i s t i a n s t a d. Tel. 11 Filial Långebro. Tel. 113**MALAREMÄSTARE****RAGNAR LILJA**LASARETTSDOULEVARDEN 10
Tel. 2245**MALMÖ****C. F. WELINDERS SKRÄDDERIAFFÄR**

Södergatan 19 M A L M Ö Telefon 214 15

Vårt 1:sta klass Dam- & Herrskrädderi rekommenderas.

De högsta kvalitéer å in- och utländska tyger.

Golvbrunnen FIX Patenterad

FIX har till ändamål att förhindra att avloppsvatten stiger upp i källarlokalerna. Lämplig för tvättstugor, pannrum, badrum etc. Godkänd av Sv. Kommunal-Tekniska Föreningen.

BERNH. PERSSONS GJUTERI

Västanforsgatan 6 M A L M Ö Telefon 237 75

Ni blir nöjd

om Ni bygger ett BORO-HUS, ty Ni erhåller då ett gediget och väl omönat kvalitetshus.

AKTIEBOLAGET BORO-HUS

Malmökontor: S. Förstadsgatan 79 D M A L M Ö

NORRKÖPING**Eric W. Jonsson**

MURBRUKSFABRIK

Tretong, Mellanväggsplattor, Grus, Sand, Singel, Makadam
STOCKHOLMSVÄGEN 16 — NORRKÖPING

Tel. 204 75, 240 66, bost. 215 38

Gustaf Nystrands Eftr.

NORRKÖPING

KOLONIALVAROR — KAFFE — SILL

Telefon 200 10—214 87

BETALD ANNONSPLATS

NÄSSJÖ**Nässjö Tricotfabrik**rekommenderar sin tillverkning av
ALLA SLAGS TRIKÅVAROR
i såväl Lahmans som billigare kvalitéer.**UMEA****3** fördelar att beställa möblerna hos
MÖBELSNICKERIET

1. Gediget utförande.
2. Personliga önskemål utföras.
3. Mycket förmånligt pris.

Grisbacka.

U M E Å.

Telefon 391.

CHARKUTERIER, KONSERVER, SPECERIER och DELIKATESSER i stort urval. **LAX**, färsk, saltad o. rökt.

Endast prima varor till lägsta gällande pris.

EDVIN JOHANSSON, UMEÅ

Tel. 326 och 477

Tel. 326 och 477

UPPSALA**Gunnar Lindbergs Fiskaffärer**

FISKHALLEN. Tel. 5 93, 31 37 — FISKHALLEN

Efter affärstid tel. 37 75

Dagligen nyinkommen **Färsk Fisk**, bästa sortering samt **Salt Lax, Böckling, Rökt Äl, Råkor**. Större förbrukare partipris.**VÄXJÖ****John Maur - Möbelaffär**

STORGATAN 22

Tel. 24 14

REKOMMENDERAS!

GÅ TILL FACKMÄNNEN — GÅ TILL

VÄXJÖ KOPPARSLAGERI**B. Mattisson & Co** Hagadal — Växjö

Tel. 13 74, B. Mattissons bostad 15 54

då Ni vill ha ett arbete i branschen utfört. Låt vår erfarenhet på området vara Eder till tjänst.

MODERNA INREDNINGAR AV

BAD- och TVÄTTRUM

O. I. WELANDERS EFTR.

Växjö stads vattenledningsentreprenör

KLOSTERGATAN 1

VÄXJÖ

Telefon: Kontoret 29 62. Bostad 25 10

Bröderna Anderssons

PAPPERSHANDEL

Telefon 20 58

Kungsgatan 4

Rekommenderas!

KORSORD N:r 4

Vågrätt: 1. Till det bör man helst inte använda ett säll. 4. Bedriver vanligen underjordisk verksamhet. 7. Finns det i vardera änden av en magnet. 10. Kommando, när fienden kommer inom skott-håll. 12. Atalmsmässigt tilltalsord. 13. För torpeder och tandkräm. 15. Massans odefinierbara meningsyttringar. 17. Båtar, som haft det besvärligt i vinter. 19. Kan vara detsamma som slut. 20. Har i denna kalla vinter blivit ett av svenskans mest använda ord. 22. Tidevarv. 23. En av beståndsdelarna i vanligt kok-salt. 24. Det finns en underlig avart med nio svansar. 25. Tavla som tillbes. 27. Uppiggande och värmande. 29. Fortfa-rande. 31. Över. 33. Över motorn. 35. Prefix i aristokratien. 36. Bör man vara för att kunna gifta sig. 37. Post, som var och en gärna vill ha. 38. I motive-ringen till påbud av anno dazumal. 39. Torde Chamberlain säga, om han får en middagsbjudning från Hitler. 41. Popu-lärvetenskapsskribentens populäraste för-kortning. 44. Sliten. 45. Roterar antin-gen själv eller låter människorna svän-ga om. 46. Många ha fått plikta med liv-et för angrepp mot en sådan. 48. Om den är ljus, kan den vara pengar värd. 50. Med tofsar i öronen. 52. Sitter fast på orven. 53. Majoritet i Liberia. 55. Vad vore en spansk serenad utan den? 57. Går alltjämt mången bov. 58. Kolåt. 60. Gör vanligen inbrottstjuven. 61. Ger bildning, som är obehaglig, så länge den varar. 62. Ett streck och ett till på två-ren. 63. Under timmerlasaset.

Lodrrätt: 2 Hör till vårt kuriösa sätt att fasta. 3. En av den nutida möbelsnic-karens favoriter. 5. Livsfarligt. 6. Ha besättningarna i de tysk-franska linjer-na. 7. Ren. 8. Föremålet för en aktion. 9. Nästan det viktigaste vid matlagning-en. 11. Före sex appeal. 13. Blev var och varannan bonde under förra världs-kriget. 14. Forma om. 16. Krullig och mjuk beklädnad. 18. I själva verket in-nanför boetten. 20. Den just nu vanli-gaste religionen i Europa. 21. I väder och vind. 26. Tjocka. 28. Gör soldaten på order och rackarungen med förtjusning. 30. Gårdagens framtid. 31. Hur sa? 32. Det bästa hyenan vet. 33 Bredvid centern. 34. Får man lov att skicka med urskillning i dessa tider. 35. På räkningen. 40. Måste den medeltida bödeln kunna. 41. Behövs för balen. 42. Medfött vapen. 43. Lär ha sin egen tro. 47. Sväng på sjön. 49. En liten kvittrande stackare. 51. Kan man gladeligen kalla korpen, om man är propagandaminister. 54. Den viktigaste beståndsdel av en kanon.

	1	2	3		4	5	6		7	8		
9		10			11		12			13		14
15	16								17			18
19						20	21				22	
23					24					25		
				26		27			28			
29	30		31		32			33		34		35
36			37					38				39
		40				41	42				43	
44					45				46			47
48				49		50			51		52	
53			54					55		56		
			57			58	59		60			
	61				62					63		

56. Är vakthunden. 58. Tallens hemter-räng. 59. Ox och klocka.

Lösningar

till "Korsord n:r 4" skola vara oss till-handa senast före den 1 juni. Som van-ligt blir det en femma för den först öpp-nade rätta lösningen.

F. ö. gäller som vanligt, att kuvert, in-nehållande korsordslösning, skall vara märkt, denna gång "Korsord 4". Prista-garens namn offentliggöres i juninumret. Glöm ej att frankera kuvertet. Redak-tionen löser ej otillräckligt frankerad försändelse, innehållande korsord. Klistra alltså på ett 15-öres (inom Stockholm 10-öres) frimärke och skriv, som sagt, "Korsord nr 4" på kuvertet.

Lösning till korsord n:r 2.

Vågrätt: 1. Vinterväder. 10. Lots. 11. Anis. 13. Ag. 14. S. S. 16. Lea. 19

Ar. 20. Sy. 22. Snö. 24. Agn. 25. Kla-rera. 27. Kor. 28. Se. 29. Nå. 30. Le. 32. Er. 33. Snorre. 34. Alkali. 35. Om-sätt. 38. Galant. 41. Mö. 42. Ha. 45. Nä. 46. In. 47. Bro. 49. Bandyis. 52. Ski. 53. Eka. 54. Jo. 55. As. 56. Sen. 57. Or. 59. Hå. 61. Redo. 63. Över. 65. Amper-meter.

Lodrrätt: 2. Ila. 3. Nog. 4. T. T. 5. Estrad. 6. Valsar. 7. Än. 8. Dis. 9. Ess. 12. Glassbomber. 15. Körriktning. 17. Egen. 18. An. 19. Al. 21. Yr. 22. Sk. 23. Noel. 25. Kärstab. 26. Allians. 29. Nr. 31. Ek. 36. Mörk. 37. Äh. 39. Lä. 40. Nike. 43. Knotor. 44. Ryasöm. 48. OA. 50. Aj. 51. Is. 52. Ss. 57. Orm. 58. Rep. 59. Het. 60. Åre. 62. De. 64. Ve.

Först öppnade rätta lösningen till "Korsord n:r 2" hade insänts av fröken Elly Holmberg, Pilgatan 4, Malmö, som alltså får prisfemman.

VÄXJÖ

BERTA OLOFSONS EFTR.

VÄXJÖ — KLOSTERGATAN 10

Telefon 24 39

Telefon 24 39

Välsorterad Pappershandel och Leksaksaffär. Film, Kam-meror & Fotografiska artiklar. Stor sortering - Låga priser

ERNST JOHANSSONS

MEK. STENHUGGERI

S. Järnväggsgatan 19

— VÄXJÖ —

Tel. 3 86

REKOMMENDERAS!

Utför alla slag av stenhuggeriarbeten

Reellt arbete — Billiga priser

GYNNA ANNONSÖRERNA!

Bloms Fotografiateljé

Storgatan 5

VÄXJÖ

Telefon 23 54

PORTRÄTT — FÖRSTORINGAR
AMATÖRARBETEN

BETALD ANNONSPLATS

ÖREBRO

Vid besök i Örebro

REKOMMENDERAS!

FENIX — FREDEN — TERRASSRESTAURANTEN
BERGSLAGENS ALLM. RESTAURANTAKTIEBOLAG